

1. Deze zaak betreft een aangifte van oplichting door onder meer een tolk, in opdracht van een Nederlander opgesteld door een Roemeense advocaat. De aangever wordt aansprakelijk gehouden voor de immateriële schade die de tolk stelt daardoor te hebben geleden. De Hoge Raad buigt zich over de onrechtmatigheid van de aangifte (hierna onder 2.), de vraag of er plaats is voor een vergoeding van ander nadeel dan vermogensschade (hierna onder 3.) en over de voor de omvang van die vergoeding relevante factoren (hierna onder 4.).
2. De Hoge Raad grijpt (evenals het hof) terug op het eerder (NJ 2004/130) geformuleerde criterium voor onrechtmatigheid van een aangifte. Dat luidt – voor zover hier relevant – dat het doen van aangifte ‘in beginsel alleen dan jegens de betrokkene onrechtmatig kan zijn als degene die aangifte deed of met aangifte dreigde, wist of redelijkerwijze behoorde te weten dat de beschuldiging ongegrond was (...)’. Omdat de aangever de Roemeense taal niet machtig was en zijn advocaat de aangifte had opgesteld op basis van wat zij daarover in het Engels hadden besproken, moet ervan worden uitgegaan dat de aangever niet wist dat de daarin vervatte beschuldigingen ongegrond waren. Het hof was ervan uitgegaan dat op de aangever die de aangifte door een ander laat opstellen een zorgplicht rust dat hij zich – een van de omstandigheden afhankelijke – moeite getroost om zich ervan te vergewissen dat de door hem ondertekende aangifte overeenstemt met zijn bedoeling. Dat is volgens de Raad (niet on)juist. Het oordeel van het hof, dat de aangever in de naleving van die zorgplicht is tekortgeschoten, berust volgens hem op een aan het hof voorbehouden waardering van de omstandigheden en acht hij niet onbegrijpelijk. In dat verband benoemt hij een tweetal overwegingen die voor het hof ‘kennelijk’ een rol hebben gespeeld: dat de aangever een onjuist gebleken aangifte in een taal die hij niet machtig was heeft ondertekend zonder te (hebben laten) onderzoeken of deze met zijn wil overeenstemde, en dat het risico van miscommunicatie van dien aard was dat dit onderzoek, mede gelet op de mogelijke gevolgen van de aangifte, van de aangever kon worden gevergd. Zie ik het goed, dan speelde in deze zaak niet alleen de taalkwestie een rol, maar ook de complexiteit van de aangifte: verschillende personen werden van oplichting beschuldigd en de tolk, die pas na het aan het licht komen van de (eerdere) oplichting in de arm werd genomen, werd met hen over een kam geschoren, terwijl niet aannemelijk was dat zij – zo al enige – dezelfde rol had vervuld als de anderen. Dat was op zichzelf wellicht al wel aanleiding geweest voor (enige) verificatie door de aangever van de juistheid van de inhoud van de aangifte.
3. Voor een aanspraak op vergoeding van ander nadeel dan vermogensschade dient sprake te zijn van een aantasting van eer en goede naam in de zin van art. 6:106, lid 1 onder b, BW. Daarvoor is niet nodig dat derden hebben kennisgenomen van de beschuldiging, zo bevestigt de Hoge Raad nu zijn eerdere oordeel (HR 6 juli 1992, ECLI:NL:HR:1994:ZC5710). Hij merkt daarbij op dat het hier niet gaat om eventuele vermogensschade die zou kunnen voortvloeien uit eventuele bekendheid van de beschuldigingen bij derden. Het eerste ligt evenzeer als het tweede voor de hand: voor aantasting van ‘eer’ is geen bekendheid bij derden nodig, voor vermogensschade wegens verminderde omzet als tolk bijvoorbeeld wel. Dat laatste betreft immers vooral het – van eer te onderscheiden – aspect van goede naam. Denkbaar lijkt me overigens dat als gevolg van een niet bij derden bekende beschuldiging toch vermogensschade is

geleden die voor vergoeding in aanmerking komt: in ernstige gevallen mogelijk kosten van behandeling door een psycholoog, en onder omstandigheden buitengerechtelijke kosten. Het niet bekend worden van de beschuldiging aan derden (in de onderhavige zaak was de beschuldiging, zoals de Hoge Raad ook opmerkt, overigens wel bekend bij de autoriteiten bij wie aangifte was gedaan) kan wel relevant zijn voor de omvang van de vergoeding voor ander nadeel dan vermogensschade.

4. Ter zake van de *omvang* van de vergoeding voor ander nadeel dan vermogensschade geldt dat de rechter een grote vrijheid toekomt. Eerder (NJ 2002/91 m.nt. C.J.H. Brunner) heeft de Hoge Raad in een geval van belediging zelfs gezegd dat de rechter een discretionaire bevoegdheid heeft om *geen* vergoeding toe te wijzen. Dat is hem op kritiek komen te staan (onder meer van annotator Brunner), omdat de parlementaire geschiedenis geen aanleiding geeft om aan te nemen dat, wanneer eenmaal een schending van eer en goede naam vaststaat, de rechter de bevoegdheid heeft om geen vergoeding toe te wijzen. Integendeel, zie GO, PG Boek 6, p. 380: het eerdere ontwerp van art. 6:106 dat een 'kan-bepaling' bevatte is gewijzigd om duidelijk te maken dat de aanspraak niet afhankelijk is van een constitutieve uitspraak van de rechter. In een recentere uitspraak (NJ 2013/479) oordeelt de Hoge Raad dat, wanneer het gaat om aantasting van de persoonlijke levenssfeer door een onrechtmatige perspublicatie, de aanspraak op vergoeding van ander nadeel dan vermogensschade is gegeven.

Voor de omvang van de vergoeding zijn – binnen het brede spectrum van 'alle omstandigheden van het geval' – vooral de ernst van de aantasting en de eventuele gevolgen van de aantasting voor de benadeelde van belang. In het onderhavige geval had het hof in dat verband enerzijds betrokken dat de beschuldigingen zeer grievend waren en de aangifte geschikt was om tot gevolg te hebben dat de tolk gehinderd zou worden in haar taken voor justitiële autoriteiten, en anderzijds dat de aangifte geen verdere bekendheid had gekregen en de zaak zonder nadere actie was geseponneerd. De klacht dat het potentiële verlies van verdienvermogen niet redengevend kan zijn voor de vaststelling van immateriële schade verwerpt de Hoge Raad, omdat dit aspect een indicatie kan zijn voor de ernst van de aantasting. Een uitwerking van deze gedachte ziet men ook wel in de letselschadepraktijk, waar het verlies van een baan door het letsel pleegt te worden aangemerkt als een omstandigheid die (ook) het smartengeld verhoogt. In het onderhavige geval was er aanleiding om de *dreiging* van verlies van inkomsten in het oordeel over het smartengeld te betrekken, omdat de tolk met regelmaat optrad voor justitiële autoriteiten en de in de aangifte vervatte beschuldigingen haar daarom in het bijzonder konden raken.